

Het Friese antwoord op krimp: onderwijsteams

Zeven onderwijsteams voor 29 basisscholen. Dat is het antwoord van het openbare schoolbestuur Gearhing in Zuid-West-Friesland op de bevolkingskrimp. Een oplossing waardoor bijna een miljoen wordt bezuinigd, zonder gedwongen ontslagen en zonder sluiting van scholen. Gearhing is er trots op.

Demografische krimp dwingt schoolbesturen in krimpregio's na te denken over de toekomst van hun kleiner wordende scholen. Neem openbare basisschool 't Hazzeleger in het Friese plaatsje Balk: drie jaar terug telde deze school nog 120 leerlingen, nu zijn het er 90 en in 2015 naar verwachting nog maar 60. 'En dat geldt voor alle scholen in Balk. Er is dus niets aan te doen, want er zijn gewoon steeds minder kinderen', zegt directeur Jolanda Verhoef.

De 29 basisscholen van Gearhing liggen veelal in kleine dorpjes binnen de gemeenten Lemsterland, Gaasterlân-Sleat, Súdwest-Fryslân en Littenseradiel en de helft van die scholen telt minder dan 70 leerlingen. Het schoolbestuur voorziet een daling van het totaal aantal leerlingen tot 2015 met 10 procent. 'Dat komt

omdat de bevolkingsgroei afvlakt, de huishoudens kleiner worden én omdat hier weinig werkgelegenheid is voor hogeropgeleiden, dus die trekken weg', verklaart Wubbo Wever, voorzitter van het college van bestuur van Gearhing.

'Als schoolbestuur maken wij ons zorgen om de kwaliteit van het onderwijs', vervolgt Wever. 'Het staat vast dat kleine scholen een risico lopen. Heel kleine groepen zijn niet goed voor de sociale ontwikkeling van kinderen. Het is ook moeilijk om ze te leren samenwerken als een leerjaar nog maar enkele leerlingen telt, of om leuke projecten te organiseren. Ook financieel wordt het steeds moeilijker om die schooltjes in stand te houden. De bekostiging schiet al jaren tekort en daar komen de effecten van de krimp nog eens bovenop. Bovendien loopt bij ons over een paar jaar de bruidsschat af. Wij voorzagen dat we in 2014 een tekort van negen ton zouden hebben, wat daarna steeds verder zou oplopen. Er moest iets gebeuren.'

'Groeien door krimp'

VOS/ABB heeft voor leden in het primair onderwijs een handreiking beschikbaar over het omgaan met de gevolgen van demografische krimp. Het katern, getiteld 'Groeien door krimp', gaat in op financiële consequenties, personeels- en huisvestingsbeleid en de specifieke positie van het openbaar onderwijs. De handreiking is in druk toegestuurd aan de leden, en is online beschikbaar op www.vosabb.nl, op het besloten deel van de website.

Samenwerken

Gearhing heeft niet gekozen voor fusies of sluiting van kleine scholen. 'Door de kleine-scholentoeslag kunnen we alle scholen in stand houden, maar we vinden wel dat ze meer moeten samenwerken, juist omdat ze klein zijn. Zo kwamen we op het idee van onderwijsteams. Daarmee bezuinigen we op het management, terwijl we de onderwijskwaliteit een impuls kunnen geven', aldus Wever.

Kort gezegd behelst het plan dat er voor de 29 scholen zeven onderwijsteams worden samengesteld, die bestaan uit management en leerkrachten. Het management wordt gevormd door een directeur, een adjunct-directeur en een manager bedrijfsvoering. De directeur

Wubbo Wever en Jolanda Verhoef in obs 't Hazzeleger: 'Wij gaan ervoor!'

houdt zich bezig met de kwaliteit van het onderwijs, teamontwikkeling, functioneringsgesprekken, strategie, innovatie en pr. De manager bedrijfsvoering regelt de financiële zaken en het gebouwenonderhoud. Het team wordt ondersteund door een administratieve kracht.

Elk onderwijsteam verzorgt het onderwijs op drie tot vijf scholen. Op elke school wordt een LB-leerkracht aangesteld als locatie-coördinator. Geen enkele school heeft meer een eigen directeur: al die directiefuncties zijn opgeheven. De betrokkenen konden daarna solliciteren naar één van de nieuwe functies. Inmiddels zijn bijna alle onderwijsteams ingevuld. Na de zomervakantie beginnen ze.

Verbijsterd

Zo simpel als het klinkt, is het in de praktijk natuurlijk niet. De hele operatie heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Het schoolbestuur is er al een jaar mee bezig. 'Als directies schrokken we aanvankelijk van dit plan', zegt directeur Verhoef eerlijk. 'We waren eerst verbijsterd. Ook onder ouders is onrust geweest. Tegelijkertijd zag ik als directielid ook welke problemen er op de scholen af komen. Toen we ons verdiepten in het plan van het bestuur, zagen

we er toch gauw de meerwaarde van in. Dat hebben we kunnen overbrengen op leerkrachten en ouders.'

Volgens plan zijn er geen ontslagen gevallen. 'Voor alle directeuren is een passende oplossing gevonden', zegt Wever. Sommigen zijn vertrokken naar andere schoolbesturen; anderen wilden liever weer leerkracht worden. Ook is een aantal directeuren benoemd in een nieuwe functie in een van de onderwijsteams. Zo wordt Jolanda Verhoef van 't Hazzeleger straks directeur van het onderwijsteam voor het cluster van drie basisscholen in Lemmer.

Het schoolbestuur heeft veel tijd besteed aan overleg met de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad. De medezeggenschapsraden van verschillende scholen hebben zich laten adviseren door de Vereniging Openbaar Onderwijs. 'We hebben alle procedures zorgvuldig gevoerd', aldus Wever. 'Op één school hebben ouders actie gevoerd: zij wilden de directeur en al het personeel houden. Ook hier op 't Hazzeleger vindt de MR het jammer dat Jolanda weggaat. Maar het kon nu eenmaal niet allemaal blijven zoals het was. De GMR en de vakcentrales hebben met het plan ingestemd.'

Niet zo simpel als het klinkt

Kwaliteit verbeteren

'Wij zijn er van overtuigd dat dit voor ons de beste oplossing is, gegeven de krimp-situatie. Er hoeven geen scholen dicht en er is niemand ontslagen, terwijl we toch structureel bijna een miljoen besparen', zegt Wever. Hij verwacht zelfs dat door de nieuwe teams op bepaalde punten de kwaliteit van de scholen zal verbeteren. Ook Verhoef ziet daarvoor mogelijkheden: 'Binnen de onderwijsteams kunnen de personeelsleden meer klankbord vinden. Op teamniveau worden contacten gelegd en kennis overgedragen. Een voorbeeld uit Lemmer: obs De Dam werkt heel succesvol met leesspecialisten, terwijl obs De Meerpaal een rekenspecialist heeft. Zij kunnen straks meer gebruikmaken van elkaars expertise. De leerkrachten zien dat inmiddels ook, ze hebben er al echt zin in.'

Wever vult aan: 'Ook visie-ontwikkeling en scholing zullen meer gezamenlijk worden opgepakt. Verder zie ik kansen voor gezamenlijke projecten en gezamenlijke gymlessen. Dat zijn mooie oplossingen voor heel kleine groepen.'

I-pad

De samenwerking tussen de scholen zal geleidelijk aan vorm gaan krijgen. Vooralsnog verandert er voor ouders en leerlingen in september niet zo veel. Het zijn immers alleen de coördinerende taken die worden gebundeld. Aan de bereikbaarheid van het management is gedacht: elke directeur wordt uitgerust met een GSM en een I-pad. 'Zo hebben ze altijd hun kantoor bij zich', zegt Wever. 'We gaan meteen ook slimmer werken, bijvoorbeeld met inzet van cloudcomputing.' Jolanda Verhoef ziet het helemaal zitten: 'Wij gaan ervoor!'

Meer informatie over het plan van Gearhing op: www.gearhing.net. <